

ZÁKON

ze dne 2021

o některých úpravách v oblasti pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a důchodového pojištění v souvislosti s mimořádnými opatřeními při epidemii v roce 2021

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

§ 1

(1) Osoby samostatně výdělečně činné, které splňují podmínky § 2 a § 6 Zákona č. 461/2020 Sb. (Zákon o kompenzačním bonusu v souvislosti se zákazem nebo omezením podnikatelské činnosti v souvislosti s výskytem koronaviru SARS CoV-2), nejsou povinny platit zálohy na pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti (dále jen „záloha na pojistné“) za kalendářní měsíce v období leden až červen 2021. Byla-li záloha na pojistné zaplacená za některý kalendářní měsíc tohoto období, použije se na úhradu splatných závazků a poté záloh na pojistné na další kalendářní měsíce roku 2021.

(2) Pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti stanovené z vyměřovacího základu za rok 2021 se za kalendářní měsíce v období leden až červen 2021 snižuje na 0 Kč.

§ 2

(1) Pro účely § 11 odst. 3 zákona o důchodovém pojištění se zálohy uvedené v § 1 odst. 1 považují za zaplacené.

(2) Pro účely stanovení osobního vyměřovacího základu se u osob samostatně výdělečně činných považují kalendářní měsíce v období leden až červen 2021, za které nebyly povinny platit zálohy na pojistné podle § 1 odst. 1, za vyloučenou dobu.

§ 3

Tento zákon nabývá účinnosti dnem jeho vyhlášení.

Důvodová zpráva

Obecná část

1. Zhodnocení platného právního stavu

V souvislosti se vznikem a rozšířením onemocnění COVID-19 způsobeným koronavirem SARS-CoV-2 vyhlásila vláda v souladu s čl. 5 a 6 ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, pro území České republiky z důvodu ohrožení zdraví na území České republiky nouzový stav. A to nejprve od 12. března roku 2020 a poté od 5. října téhož roku.

V rámci nouzového stavu byla - a je - realizována celá řada omezujících opatření, která mají negativní dopad mj. na výkon podnikání osob samostatně výdělečně činných (OSVČ). Tyto negativní dopady se již téměř celý rok projevují strmým propadem jejich tržeb, tam, kde platí úplný zákaz podnikání, pak úplným zastavením jejich pracovních příjmů – se všemi myslitelnými negativními důsledky.

2. Odůvodnění hlavních principů a nezbytnosti navrhované právní úpravy.

Na rozdíl od loňského roku, kdy bylo speciálním zákonem (tehdy všem) OSVČ prominuto placení povinných záloh na pojistné na důchodové pojištění a na příspěvek na státní politiku zaměstnanosti alespoň za měsíce březen až srpen, v současné době žádné obdobné úlevy pro OSVČ v oblasti povinnosti platit povinné pojistné odvody neexistují. A to přesto, že mnoho OSVČ ve vybraných oborech muselo od října 2020 (opět) zcela zastavit, anebo naprosto omezit, svoji výdělečnou podnikatelskou činnost.

Proto navrhujeme, aby OSVČ, které splňují podmínky § 2 a § 6 Zákona č. 461/2020 Sb. (Zákon o kompenzačním bonusu v souvislosti se zákazem nebo omezením podnikatelské činnosti v souvislosti s výskytem koronaviru SARS CoV-2), tzn. ty OSVČ, jejichž činnost byla bezprostředně zakázána nebo omezena opatřeními vlády v rámci nouzového stavu, anebo alespoň z 80 % vyloučena v důsledku bezprostředního zákazu nebo omezení opatřeními vztahujícími se na odběratele jejich zboží a služeb, nejedná-li se zároveň o činnost, jejíž výstupy lze bez obtíží poskytovat jinému odběrateli, popř. vztahují-li se na osobu, v jejichž prostorách je činnost těchto OSVČ vykonávána, nejedná-li se současně o činnost, kterou lze bez zásadních obtíží vykonávat jinde, nebyly povinny platit zálohy na pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti za všechny kalendářní měsíce v období leden až červen 2021.

Bude-li záloha na toto pojistné zaplacená za některý kalendářní měsíc tohoto období, použije se na úhradu splatných závazků (a poté záloh) na pojistné na další kalendářní měsíce roku 2021 (červenec až prosinec). Zároveň navrhujeme odpustit toto pojistné uvedeným OSVČ v těchto měsících zcela.

Pro placení pojistného na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti za rok 2021 navrhujeme odpuštěné zálohy považovat za zaplacené, ve výši, v jaké byly vyměřeny.

Cílem tohoto snížení odvodového zatížení je umožnit OSVČ, jejichž podnikání bylo vládními nařízeními zcela pozastaveno, anebo významně omezeno, toto kritické období překonat a zachovat jim reálnou naději na udržení resp. na obnovení tohoto podnikání poté, co v budoucnu restriktivní opatření pominou.

K eliminaci negativního dopadu navrhovaného opatření do výše budoucího důchodu dotčených OSVČ se taktéž navrhuje považovat v jejich případě období mezi lednem a červnem 2021 za tzv. vyloučenou dobu pro účely stanovení osobního vyměřovacího základu podle zákona o důchodovém pojištění.

3. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky.

Navrhovaný zákon je v souladu s ústavním pořádkem České republiky a plně respektuje též Listinu základních práv a svobod.

4. Zhodnocení slučitelnosti navrhované právní úpravy s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie nebo obecnými právními zásadami práva Evropské unie

Navrhovaný zákon je v souladu s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie nebo obecnými právními zásadami práva Evropské unie. Navrhovaná úprava obsahující specifickou úpravu ve prospěch dotčených osob nijak nenarušuje tyto předpisy a je s nimi v souladu.

5. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána

Navrhovaný zákon je v souladu s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, podle čl. 10 Ústavy.

6. Předpokládaný hospodářský a finanční dopad navrhované právní úpravy na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty, na podnikatelské prostředí České republiky, dále sociální dopady, včetně dopadů na rodiny a dopadů na specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny

Předpokládaný dopad navrhovaného opatření na snížení příjmů státního rozpočtu z pojistného na důchodové pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti lze odhadnout na max. 1 500 000 000 Kč.

Tento odhad vychází z výše minimálních předepsaných měsíčních záloh OSVČ pro rok 2021 na pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti (2 588 Kč) – což je současně maximální částka, kterou naprostá většina OSVČ s pozastaveným, či výrazně omezeným, podnikáním bude v období leden až červen 2021 odvádět. Tato částka byla dále vynásobena šesti (počet měsíců, ve kterých má být toto pojistné odpuštěno) – a poté vztažena k počtu OSVČ (80 000), které mají, dle vládní důvodové zprávy, nárok na kompenzační bonus dle Zákona č. 461/2020 Sb. A mírně zaokrouhlena směrem nahoru.

Na rozpočty krajů a obcí by tento návrh neměl mít žádný přímý vliv, jelikož příjmy ze sociálního pojištění nejsou, ve smyslu zákonného systému rozpočtového určení daní, nejsou zároveň příjmy rozpočtů územních samosprávných celků.

Lze předpokládat pozitivní dopad návrhu na podnikatelské prostředí České republiky, jelikož zabrání zániku mnoha živností a mírně posílí i koupěschopnou poptávku, protože dotčené OSVČ budou mít více disponibilních prostředků než za platnosti stávající právní úpravy.

Návrh bude mít i pozitivní sociální dopady, včetně dopadů na rodiny, protože pomůže zabránit pádu mnoha osob do systému sociálních dávek, dluhových pastí či exekucí a insolvenčí.

Návrh nebude mít negativní dopady na specifické skupiny obyvatel, ani na osoby sociálně slabé, na osoby se zdravotním postižením či na národnostní menšiny.

7. Zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů

Navrhovaný zákon nebude mít žádné dopady na ochranu soukromí a osobních údajů.

8. Zhodnocení korupčních rizik

Navrhovaný zákon není spojen s žádnými korupčními riziky.

9. Zhodnocení dopadů na bezpečnost nebo ochranu státu a dopady na životní prostředí

Navrhovaný zákon nemá vliv na bezpečnost nebo obranu státu ani na životní prostředí.

10. Způsob projednání návrhu zákona

Současně s předložením návrhu zákona o některých úpravách v oblasti pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a důchodového pojištění v souvislosti s mimořádnými opatřeními při epidemii v roce 2021 se navrhuje se, aby Poslanecká sněmovna vyslovila souhlas s návrhem tohoto zákona již v prvním čtení podle § 90 odst. 2 zákona č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, ve znění pozdějších předpisů, a to vzhledem k potřebě co nejrychlejší finanční úlevě a výpomoci osobám samostatně výdělečně činným, kterým bylo orgány veřejné správy nařízeno pozastavení – či enormní omezení - výdělečné činnosti.

Zvláštní část

K § 1

Pro období leden až červen 2021 se dočasně pozastavuje povinnost platit pravidelně měsíční zálohy na pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti těm OSVČ, které splňují podmínky Zákona č. 461/2020 Sb. (Zákon o kompenzačním bonusu v souvislosti se zákazem nebo omezením podnikatelské činnosti v souvislosti s výskytem koronaviru SARS CoV-2), tzn. že jim bylo vládními opatřeními nařízeno zcela zastavit, anebo výrazně omezit, jejich podnikání.

Pokud by již byla zaplacená některá záloha na pojistné, použije se na úhradu již splatného závazku OSVČ (např. dluhu), anebo jako platba zálohy na měsíce následující po skončení předmětného šestiměsíčního období.

Současně se těmto osobám zcela odpouští povinnost platit v plné výši pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti za kalendářní měsíce v období leden až červen 2021.

K § 2

Na neplacení záloh na pojistné v předmětném období je třeba zareagovat i v oblasti samotného důchodového pojištění, kde příslušná právní úprava počítá s průběžným placením záloh.

Proto se pro účely hodnocení období, v nichž neexistovala podle navrhovaného zákona povinnost platit zálohy na pojistné, jako doby důchodového pojištění v případě, že den, od něhož bude důchod konkrétní OSVČ přiznáván, bude spadat do roku 2021, stanoví, že zálohy na pojistné za dané období leden až červen 2021 se budou považovat za zaplacené - tím se bude i období uvedené v § 1 odst. 1 považovat u OSVČ za dobu důchodového pojištění.

Dále se zde stanoví, že období, po které nebyly placeny zálohy na pojistné, se bude při výpočtu osobního vyměřovacího základu podle § 16 zákona o důchodovém pojištění považovat u všech OSVČ za tzv. vyloučenou dobu, aby nedocházelo ke snižování průměru příjmů, z nichž se následně vypočítává procentní výměra důchodu.

K § 3

Vzhledem k nezbytnosti a časové naléhavosti předkládaného opatření se navrhuje účinnost zákona dnem jeho vyhlášení. Toto řešení je v souladu s ustanovením § 3 odst. 4 zákona č. 309/1999 Sb., o Sbírce zákonů a o Sbírce mezinárodních smluv, ve znění pozdějších předpisů.

V Praze dne 28. ledna 2021

Bc. Lucie Šafránková v. r.

Tomio Okamura v. r.

Ing. Radim Fiala v. r.

Radek Rozvoral v. r.

Ing. Jaroslav Holík v. r.

Jaroslav Foldyna v. r.

Karla Maříková v. r.

Lubomír Španěl v. r.

Radek Koten v. r.

Miloslav Rozner v. r.

MUDr. Jaroslav Dvořák v. r.